

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jana Rutsche v právní věci žalobce: **J. S.,** zastoupený Mgr. Martinem Rybnikářem, advokátem se sídlem tř. Kpt. Jaroše 3, Brno, proti žalovanému: **Magistrát města Brna,** se sídlem Husova 5, Brno, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 8. 2010, č. j. OSC/TP/SŘ/10/895, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 11. 2011, č. j. 30 A 89/2011 - 52,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) v záhlaví uvedené usnesení Krajského soudu v Brně, kterým řízení z níže uvedených důvodů zastavil.

Žalobce napadl žalobou shora označené rozhodnutí žalovaného, kterým zrušil údaj o místu trvalého pobytu žalobce na adrese B., X 2. Protože při podání žaloby nezaplatil soudní poplatek, vyzval jej krajský soud usnesením ze dne 23. 8. 2011, č. j. 30A 89/2011 - 34, k zaplacení soudního poplatku ve výši 2.000 Kč [položka 14a bodu 2. písm. a) Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů]. Usnesení bylo adresováno obecnému zmocněnci žalobce J. S. a doručeno mu bylo dne 17. 10. 2011. Protože ve stanovené lhůtě soudní poplatek zaplacen nebyl, krajský soud s odkazem na § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích a § 47 písm. c) zákona č. 150/2002, soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), řízení zastavil.

S takovým postupem stěžovatel nesouhlasil. Usnesení o zastavení řízení považoval za nezákonné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s. Krajský soud dle něho porušil ustanovení § 50b odst. 4 písm. a) občanského soudního řádu a v návaznosti na to i článek 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. V § 50b odst. 4 písm. a) občanského soudního řádu je totiž stanoveno, že má-li účastník osobně v řízení něco vykonat, doručuje se písemnost nejen jeho zástupci, ale i jemu samotnému. Tato povinnost se dle stěžovatele vztahuje i na výzvu k zaplacení soudního poplatku, neboť to je úkonem, který má za povinnost vykonat účastník osobně. Protože krajský soud doručoval výzvu k zaplacení soudního poplatku za podanou žalobu pouze zástupci stěžovatele a v důsledku nezaplacení soudního poplatku soudní řízení zastavil, porušil tím právo stěžovatele na spravedlivý proces garantované čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Svůj názor podpořil stěžovatel i odkazem na judikaturu Ústavního soudu.

Krajský soud měl dále pochybit v tom, že soudní řízení zastavil, aniž by výzva k zaplacení soudního poplatku byla tehdejšímu zástupci stěžovatele doručena. Stěžovatel namítal, že přestože krajský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že výzva byla doručena 17. 10. 2011, nejedná se o pravdivé tvrzení. Naopak, zástupci stěžovatele výzva doručena nebyla a nebylo mu doručeno ani vyrozumění České pošty o uložení této písemnosti. Ani stěžovatel, ani jeho zástupce, se tedy o existenci výzvy k zaplacení soudního poplatku, vůbec nedozvěděli.

Dle stěžovatele měl krajský soud přihlédnout ke skutečnosti, že stěžovatel je osobou zdravotně postiženou a vyžadující zvláštní péči, z čehož bylo možné dovodit, že u něho jsou či mohou být splněny podmínky pro osvobození od soudního poplatku. Zopakoval, že pokud krajský soud věděl, že výzva k zaplacení soudního poplatku nebyla žalobci fakticky doručena a že o ní tedy vůbec neví, neměl řízení zastavovat. Pokud tak učinil, postupoval formalisticky, porušil tím žalobcovo právo na spravedlivý proces a fakticky mu odepřel spravedlnost.

Proto stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ke kasační stížnosti vyjádření nepodal.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Brně z hlediska uplatněných stížních bodů, jakož i ve smyslu § 109 odst. 3 s. ř. s., a po posouzení věci dospěl k následujícím skutkovým a právním zjištěním a závěrům.

Nejvyšší správní soud předesílá, že je-li kasační stížností napadeno usnesení o zastavení řízení, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o zastavení řízení. V první stížní námitce stěžovatel vyjádřil názor, že usnesení o zastavení řízení je nezákonné z toho důvodu, že výzvu k zaplacení soudního poplatku ze žaloby adresoval krajský soud pouze zástupci stěžovatele, nikoliv stěžovatelovi samotnému. Dle stěžovatele jde totiž o úkon, který musí osobně vykonat účastník. Nejvyšší správní soud podotýká, že relevantní právní úpravu nepředstavuje ustanovení § 50b odst. 4 písm. a) občanského soudního řádu, jak tvrdil stěžovatel, ale ustanovení 42 odst. 2 s. ř. s., které je však obsahově obdobné. Tedy zakotvuje zásadu, že má-li účastník nebo osoba zúčastněná na řízení

zástupce, doručuje se pouze zástupci. Má-li však účastník nebo osoba zúčastněná na řízení něco osobně vykonat, doručí se i jim.

Problematikou soudních poplatků obecně, zejména například doručováním výzvy k zaplacení soudního poplatku, nezaplacením soudního poplatku nebo obsahem kasační stížnosti proti usnesení o zastavení soudního řízení pro nezaplacení soudního poplatku se v minulosti obšírně zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu a to ve svém rozsudku ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 - 69; dostupný na www.nssoud.cz. Z jeho odůvodnění považuje Nejvyšší správní soud za vhodné připomenout následující:

„Rozšířený senát při úvaze o sporné právní otázce, právě s ohledem na argumentaci Ústavního soudu, předně musel přihlížet zejména ke změně rozhodné právní úpravy. Ode dne 1. 1. 2003 (tedy od účinnosti s. ř. s.) došlo k novelizaci zákona č. 549/1991 Sb.; mimo jiné i ustanovení § 9 odst. 7 tohoto zákona. Podle tohoto ustanovení soud, který vydal usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku, toto usnesení zruší, je-li poplatek zaplacen ve věcech správního soudnictví dříve, než usnesení nabylo právní moci, a v ostatních věcech nejpozději do konce lhůty k odvolání proti tomuto usnesení. I ve správním soudnictví je tedy možné zaplatit soudní poplatek dodatečně. Ostatně i Nejvyšší správní soud tak již vyslovil v rozsudku ze dne 30. 9. 2003, č. j. 5 Afs 4/2003 - 29, uveřejněném pod č. 69/2004 Sb. NSS. Stejně tak Ústavní soud se k tomuto problému vyslovil shodně, a to ve svém usnesení ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 671/02, v němž situaci, kdy soud ve správním soudnictví zaslal výzvu k zaplacení soudního poplatku pouze zástupci žalobce, hodnotil jako správné posouzení zastupitelného jednání při úhradě soudního poplatku.

Rozšířený senát dále konstatuje, že placení soudního poplatku není úkonem, který by musel vykonat účastník osobně, nýbrž že se jedná o úkon, který může vykonat jeho zástupce. Z žádného ustanovení zákona č. 549/1991 Sb. neplyne povinnost poplatníka osobně zaplatit soudní poplatek. Jde proto o zastupitelné jednání a nedostatek osobního prvku jednajícího nezpůsobuje neplatnost či neúčinnost tohoto jednání. Účinky doručení usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek nastávají u zastoupeného účastníka proto doručením tohoto usnesení jeho zástupci. V tom se rozšířený senát shoduje s dříve zaujatým názorem Nejvyššího soudu (rozhodnutí ze dne 8. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1949/99 - publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/2001), podle něhož těmito úkony lze rozumět jen takové, kdy konkrétní jednání nemůže učinit nikdo jiný než účastník samotný, tedy jde o tzv. jednání nezastupitelné, charakteristické svým osobním prvkem, který se upíná právě a jen na osobu jednajícího, a to tak, že jiná osoba, odlišná od konkrétního účastníka řízení, nemůže, právě proto, že je charakterizován osobou jednajícího, takový úkon vykonat. Pod takovým jednáním si lze v praxi představit např. výslech účastníka, strpění ohledání, vydání určité věci, apod.

I když povinnost zaplatit soudní poplatek stíhá účastníka, neznamená to zároveň, že jej také musí osobně zaplatit. Tato povinnost totiž plyne z jeho procesního postavení účastníka řízení, který podává návrh. Je třeba přitom vzít v úvahu samotný smysl existence poplatkových předpisů, který vedle jistého, i když celkově spíše symbolického podílu na úhradě nákladů spojených s výkonem soudní moci plní i regulační funkci v přístupu k soudu tak, že stanovená poplatková povinnost a její výše pro věci určitého druhu vede potenciální účastníky soudního řízení k odpovědnému posuzování významu vzniklého sporu a způsobu jeho řešení pomocí soudu.

Podle výše citovaného názoru Nejvyššího soudu nehraje roli, kdo skutečně (fakticky) jménem poplatníka poplatek zaplatí. Jde tak typicky o zastupitelné jednání, kde nedostatek osobní aktivity jednajícího (poplatníka) nezpůsobuje neplatnost nebo neúčinnost takového úkonu, neboť podstatou úkonu je, aby soudní poplatek za povinnou procesní stranu byl zaplacen. K tomu lze jen dodat, že při posouzení zaplacení soudního poplatku jako úkonu, který má za povinnost vykonat účastník řízení osobně, by úhrada jinou osobou (v praxi ovšem velmi obtížně zjistitelná) znamenala, že poplatník soudní poplatek řádně nezaplatil, jiné osobě (zástupci) by musel být podle § 10 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. vrácen a účastník řízení by musel být vyzván k osobní úhradě pod hrozbou zastavení řízení. Takové důsledky jsou jistě absurdní.

Ústavní soud v již zmíněném usnesení ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 671/02 rovněž akceptoval tento názor, když vyslovil, že „Výklad obecných soudů, které nepovažují zaplacení soudního poplatku za natolik nezastupitelný úkon, který musí být podle § 49 odst. 1 občanského soudního řádu vykonat pouze účastník osobně, je ústavně konformní. Z pohledu ústavního práva je totiž významná pouze možnost dodatečného splnění poplatkové povinnosti v odvolacím řízení. Rozhodnutí Ústavního soudu, která se v minulosti postavila za opačné stanovisko, se týkala výlučně řízení v tzv. správním soudnictví podle části páté o. s. ř. ve znění do 31. 12 2002. Tehdejší jednoinstanční řízení o správní žalobě nedávalo totiž obecným soudům právo vzít dodatečné zaplacení soudního poplatku v úvahu, na rozdíl od soudních řízení upravených v části třetí a čtvrté o. s. ř.

..... Rozšířený senát vážil i skutečnost, že proti usnesení o zastavení řízení se lze bránit kasační stížností [§§ 102, 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.]. Tou lze ovšem namítat jen nezákonnost takového rozhodnutí, tedy, že za dané skutkové a právní situace nemělo být vydáno. Lze v ní tak tvrdit např., že soud stanovil účastníkovi k dodatečnému zaplacení soudního poplatku příliš krátkou lhůtu, že výzva neobsahovala řádné poučení o následcích nezaplacení soudního poplatku, že výzva k dodatečnému zaplacení soudního poplatku nebyla účastníkovi řízení či jeho zástupci řádně doručena, že účastník soudní poplatek ve skutečnosti zaplatil, že účastník poplatkové povinnosti nepodléhá, nebo poplatková povinnost neodpovídá zákonu, že řízení bylo zastaveno dříve než bylo rozhodnuto o žádosti účastníka o osvobození apod. V daném případě také stěžovatel kasační stížnost podal, ovšem jeho námitky nebyly shledány důvodnými.“

Nejvyšší správní soud považoval za užitečné ocitovat tak obsáhlou pasáž shora citovaného rozhodnutí rozšířeného senátu právě proto, že v ní lze nalézt vyčerpávající odpověď na otázky spojené s první stížní námitkou. Té tak přisvědčit nemohl.

Předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je tedy nejen to, že poplatek nebyl zaplacen, ale také to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván, byl řádně poučen o následcích nesplnění výzvy a taková výzva byla řádně účastníkovi řízení či jeho zástupci doručena. A právě zákonnost doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku napadal stěžovatel ve druhé stížní námitce.

Ze soudního spisu vyplývá, že krajský soud vydal ve věci dne 23. 8. 2011 usnesení č. j. 30A 89/2011 - 34, kterým vyzval stěžovatele k platbě soudního poplatku ve výši 2.000 Kč dle položky 14a, bod 2, písm. a) Sazebníku poplatků. Lhůta k zaplacení byla krajským soudem stanovena na 10 dnů od doručení tohoto usnesení. V usnesení byl žalobce poučen dle § 9 odst. 3 zákona o soudních poplatcích, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené

lhůtě zaplacen, bude řízení před soudem zastaveno. Byl také poučen o možnosti požádat o osvobození od soudního poplatku za podmínek stanovených v § 36 odst. 3 s. ř. s.

Ustanovení § 42 odst. 5 s. ř. s. zakotvuje zásadu, že nestanoví-li tento zákon jinak, užijí se pro způsob doručování obdobné předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení. Protože soudní řád správní ohledně způsobu doručování písemnosti do vlastních rukou žádnou úpravu neobsahuje, musel Nejvyšší správní soud při posuzování zákonnosti doručení shora uvedené výzvy k platbě soudního poplatku vzít v potaz ustanovení § 49 občanského soudního řádu. Dle jeho odst. 2 nezastihl-li doručující orgán adresáta písemnosti, písemnost uloží a adresátu zanechá vhodným způsobem písemnou výzvu, aby si písemnost vyzvedl. Nelze-li zanechat výzvu v místě doručování, vrátí doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu a uvede, ve který den nebyl adresát zastižen. Odesílající soud vyvěsí na úřední desce výzvu k vyzvednutí písemnosti u soudu. Dle odst. 3 téže normy se písemnost ukládá a) v provozovně provozovatele poštovních služeb, jestliže se písemnost doručuje jejich prostřednictvím, b) u soudu, jemuž byla písemnost vrácena z důvodu nemožnosti zanechat výzvu, c) v ostatních případech u okresního soudu, v jehož obvodu je místo doručení. Podle odst. 4 nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenou, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, ledaže soud i bez návrhu vyloučí vhození písemnosti do schránky. Není-li takové schránky, písemnost se vrátí odesílajícímu soudu a vyvěsí se o tom sdělení na úřední desce soudu.

Shora označené usnesení adresoval krajský soud do vlastních rukou obecnému zmocněnci žalobce P. S. a to prostřednictvím České pošty s. p. Z doručenky této písemnosti, která splňovala všechny náležitosti stanovené v § 50g občanského soudního řádu, lze vyčíst následující. Její doručovatel adresáta nezastihl, a proto písemnost dne 7. 10. 2011 byla uložena a připravena k vyzvednutí u provozovatele poštovních služeb. Adresátovi byla zanechána výzva, aby si písemnost vyzvedl. Ten tak ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla písemnost připravena k vyzvednutí, neučinil. Protože písemnost nebylo možno dle záznamu doručovatele na doručence ze dne 18. 10. 2011 po uplynutí uvedené lhůty vložit do schránky adresáta, byla písemnost vrácena soudu. Ten dne 1. 11. 2011 vyvěsil na úřední desce soudu sdělení dle § 49 odst. 4 občanského soudního řádu. V něm informoval mimo jiné o tom, že jelikož si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů nevyzvedl, považuje se podle zákona desátý den této lhůty za den doručení.

S ohledem na shora zjištěný skutkový stav věci dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud postupoval při doručování dotčené písemnosti, tedy výzvy k zaplacení soudního poplatku, zcela v souladu se zákonem. Protože zástupce stěžovatele coby adresát písemnosti nebyl zastižen a doručovatel zanechal písemnou výzvu ve smyslu § 49 odst. 2 občanského soudního řádu, byla písemnost uložena a připravena k vyzvednutí u poskytovatele poštovních služeb. Skutečnost, že se o uložení písemnosti adresát nedozvěděl, není podstatná. Protože si adresát ve shora citované lhůtě písemnost nevyzvedl, byla doručena posledním dnem této lhůty. Tímto dnem byl v přezkoumávané věci 17. říjen 2011. Protože následujícího dne doručovatel nemohl písemnost vhodit do adresátem užívané schránky, vrátil písemnost v souladu s § 49 odst. 4 soudu, a ten o tom na úřední desce soudu vyvěsil od 1. 1. 2011 do 2. 12. 2011 sdělení.

Nejvyšší správní soud k tomu ještě uvádí, že doklad o doručení písemnosti soudu (tzv. doručenka) má povahu veřejné listiny (§ 50f odst. 3 o. s. ř.). Není-li prokázán opak, považují se údaje na doručence za pravdivé. Zpochybňuje-li tedy účastník řízení správnost údajů uvedených na doručence (namítá, že stanovený postup doručování nebyl dodržen), je povinen o tom soudu předložit důkazy a tímto způsobem své tvrzení prokázat.

V přezkoumávané věci stěžovatel s žádnými konkrétními tvrzeními či důkazy zpochybňujícími správnost doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku nepřišel. Tvrdil pouze, že jeho zástupci tato výzva fakticky doručena nebyla. To ovšem s ohledem na shora uvedené ani být nemohla. Pokud pak tvrdil, že jeho zástupci nebyla fakticky doručena ani výzva o uložení a možnosti vyzvednutí písemnosti, není takové tvrzení pro přezkum zákonnosti doručení písemnosti do vlastních rukou relevantní. Jak už Nejvyšší správní soud uvedl, i kdyby tomu tak bylo a zástupce stěžovatele se o uložení předmětné písemnosti nedozvěděl, platí, že pokud si adresát písemnost nevyzvedne do 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost za doručenou posledním dnem této lhůty, tedy nastává fikce doručení.

Krajský soud tak při doručování výzvy k zaplacení soudního poplatku nepochybil. Pokud pak v jím stanovené lhůtě k zaplacení soudního poplatku ze strany stěžovatele nedošlo a stěžovatel ani nepožádal v této lhůtě o osvobození od platby soudního poplatku, byly naplněny všechny zákonné předpoklady pro zastavení řízení (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Nejvyšší správní soud ještě podotýká, že uvedené ustanovení ukládá v takovém případě soudu povinnost bez dalšího řízení zastavit. Soud tedy nemůže zohlednit například zdravotní stav účastníka řízení, který byl vyzván k platbě soudního poplatku, ani nemůže hodnotit, zda by tento účastník splňoval podmínky pro osvobození od soudního poplatku.

Nejvyšší správní soud tak neshledal žádnou z kasačních námitek důvodnou, a proto mu nezbylo, než aby kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobce coby stěžovatel nedosáhl v řízení procesního úspěchu, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 120, § 60 odst. 1 s. ř. s.). Pokud jde o žalovaného, pak ten úspěch ve věci měl, ale ze soudního spisu nevyplývá, že by mu nějaké náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti vznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 13. června 2012

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu